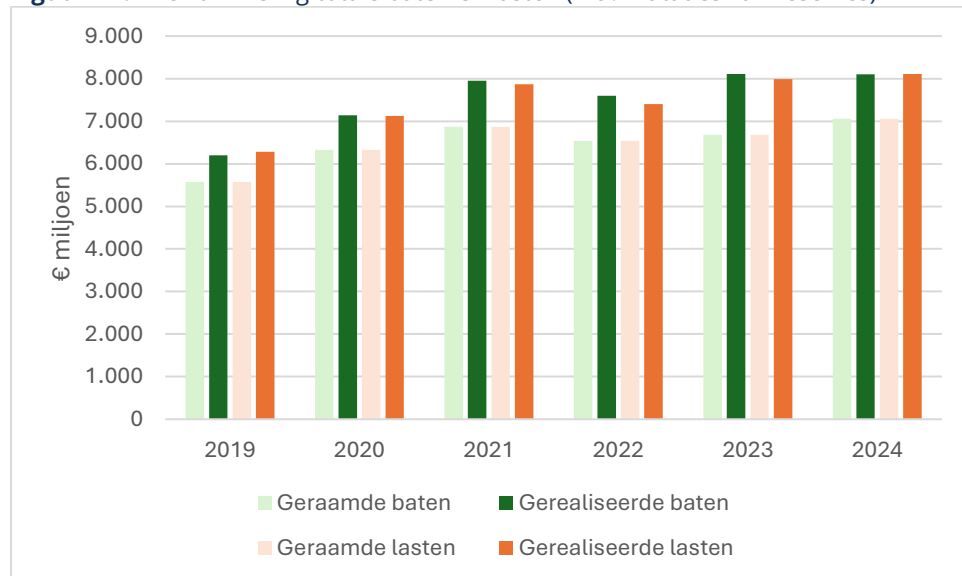

Bijlagen bij brief *Monitor informatie Amsterdamse financiën. Observaties bij het Jaarverslag 2024 en de Voorjaarsnota 2025*

Bijlage B1. Actualisatie figuren voorspellende waarde van de begroting

Figuur B1.1 - Ontwikkeling totale baten en lasten (incl. mutaties van reserves)

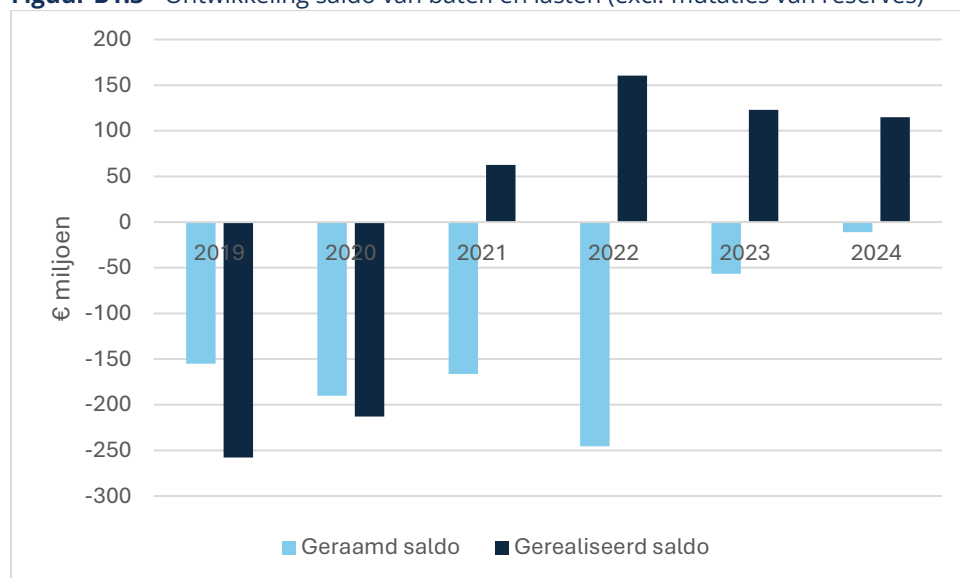
Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaanstad.

Figuur B1.2 - Ontwikkeling totale baten en lasten (excl. mutaties van reserves)

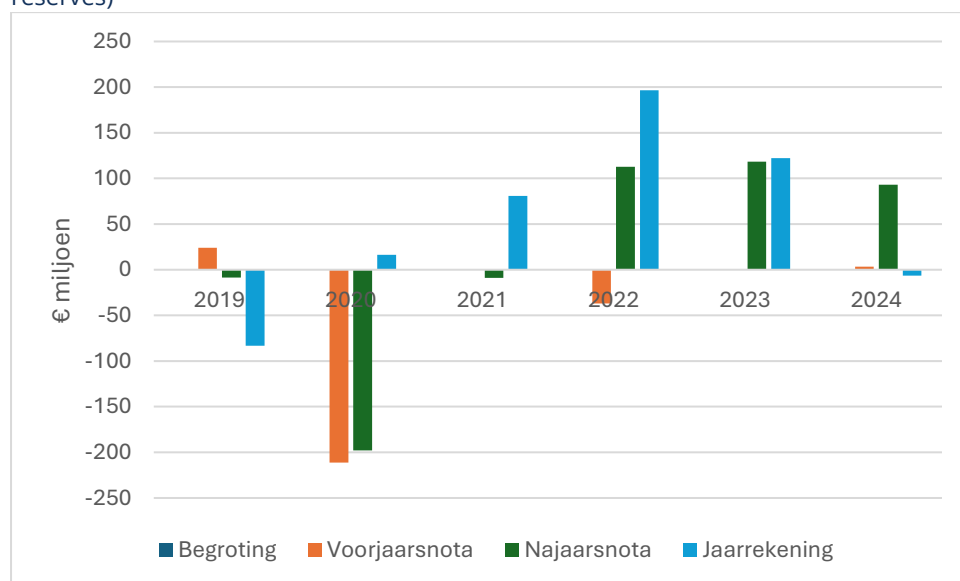
Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaanstad.

Figuur B1.3 - Ontwikkeling saldo van baten en lasten (excl. mutaties van reserves)

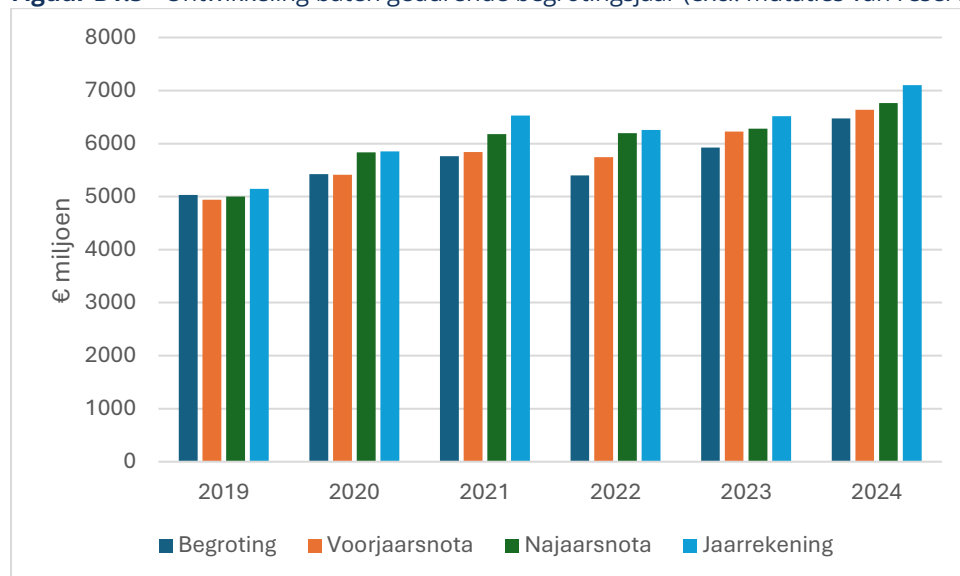
Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaanstad.

Figuur B1.4 - Ontwikkeling rekeningresultaat baten en lasten gedurende begrotingsjaar (incl. mutaties van reserves)

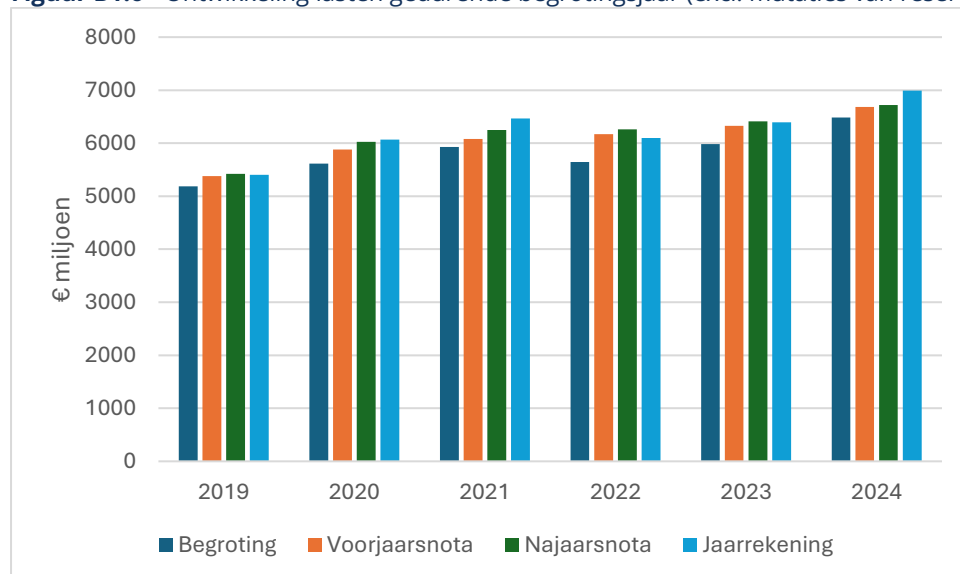
Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen, voorjaarsnota's/viermaandsrapportage/voorjaarsbrief, najaarsnota's en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaanstad.

Figuur B1.5 - Ontwikkeling baten gedurende begrotingsjaar (excl. mutaties van reserves)

Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen, voorjaarsnota's/viermaandsrapportage/voorjaarsbrief, najaarsnota's en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaansstad.

Figuur B1.6 - Ontwikkeling lasten gedurende begrotingsjaar (excl. mutaties van reserves)

Bron: Gemeente Amsterdam, Begrotingen, voorjaarsnota's/viermaandsrapportage/voorjaarsbrief, najaarsnota's en jaarrekeningen 2019-2024, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaansstad.

Bijlage B2. Overzicht van baten en lasten per programmaonderdeel

Tabel B2.1 - Baten en lasten per programmaonderdeel (excl. mutaties van reserves). Programmaonderdelen waar de raming voor 2024 meer dan 20% afwijkt van de realisatie zijn gemarkeerd. Bedragen in € miljoen.

Programmaonderdeel	Baten/ Lasten	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Verschil raming (B24) t.o.v. realisatie (JR24) (% van JR24)	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025
1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Baten	0	3,7	-100,0%	0	0
1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling	Lasten	17,9	22,1	-19,0%	15,8	24,7
1.2 Grond	Baten	505	472	7,0%	406	475,2
1.2 Grond	Lasten	526,2	410,4	28,2%	437,9	522,2
1.3 Erfpacht	Baten	246,5	419,5	-41,2%	230,5	230,5
1.3 Erfpacht	Lasten	55,4	234,1	-76,3%	53,3	55,0
1.4 Bouwen en Wonen	Baten	88,7	66,5	33,4%	85,4	111,0
1.4 Bouwen en Wonen	Lasten	180,9	176,2	2,7%	188,6	227,3
1.5 Vastgoed	Baten	77,5	83,3	-7,0%	76,8	89,2
1.5 Vastgoed	Lasten	56,4	64,6	-12,7%	62,8	68,3
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	Baten	4,9	20,7	-76,3%	0,9	15,3
1.6 Duurzaamheid en Milieubeheer	Lasten	77,1	63,5	21,4%	90,5	100,5
1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	Baten	9	9,7	-7,2%	10,1	10,2
1.7 Begraafplaatsen en Crematoria	Lasten	9,4	10,2	-7,8%	10,6	11,3
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	Baten	56,6	72,8	-22,3%	55,4	53,9
2.1 Verkeer, vervoer en parkeren	Lasten	238,4	246,9	-3,4%	261,8	283,9

Programmaonderdeel	Baten/ Lasten	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Vershil raming (B24) t.o.v. realisatie (JR24) (% van JR24)	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025
2.2 Openbaar vervoer	Baten	33,1	21,9	51,1%	63,9	66,0
2.2 Openbaar vervoer	Lasten	93,7	68,8	36,2%	130,6	129,9
2.3 Afval en reiniging openbare ruimte	Baten	211,5	215	-1,6%	215,3	215,7
2.3 Afval en reiniging openbare ruimte	Lasten	243,8	291,1	-16,2%	268,4	271,7
2.4 Beheer en onderhoud openbare ruimte	Baten	36,1	50,9	-29,1%	38,9	40,7
2.4 Beheer en onderhoud openbare ruimte	Lasten	279,8	292,1	-4,2%	295,7	322,6
2.5 Water	Baten	4,5	6,2	-27,4%	5,8	4,6
2.5 Water	Lasten	56,1	60	-6,5%	64,9	53,3
2.6 Groen en dierenwelzijn	Baten	3,2	4,4	-27,3%	3,8	4,6
2.6 Groen en dierenwelzijn	Lasten	103,4	112,6	-8,2%	105,7	119,3
2.7 Riool en drinkwater	Baten	266	274,1	-3,0%	298,8	285,2
2.7 Riool en drinkwater	Lasten	251,7	238,8	5,4%	283,4	273,3
3.1 Economie en innovatie	Baten	22,5	24,1	-6,6%	22	23,5
3.1 Economie en innovatie	Lasten	58,3	72,5	-19,6%	70,8	79,5
3.2 Kunst en cultuur	Baten	2	2,8	-28,6%	1,3	3,3
3.2 Kunst en cultuur	Lasten	186,3	185,8	0,3%	191,7	198,5
3.3 Erfgoed	Baten	0,2	0,1	100,0%	0,2	0,2
3.3 Erfgoed	Lasten	3,3	4,4	-25,0%	4,6	5,7
4.1 Sport	Baten	17,2	34,5	-50,1%	28,4	29,1
4.1 Sport	Lasten	85,6	101,8	-15,9%	99,5	102,8
5.1 Onderwijs	Baten	57,3	61,3	-6,5%	62,2	70,5
5.1 Onderwijs	Lasten	325,1	325	0,0%	334,6	352,8

Programmaonderdeel	Baten/ Lasten	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Verschil raming (B24) t.o.v. realisatie (JR24) (% van JR24)	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025
6.1 Basisvoorzieningen	Baten	68,1	86,5	-21,3%	69,6	82,2
6.1 Basisvoorzieningen	Lasten	285,5	306,2	-6,8%	310,1	350,3
6.2 Wijkteams	Baten	0,9	1	-10,0%	1	1,0
6.2 Wijkteams	Lasten	124	126,5	-2,0%	127,9	136,4
6.3 Individuele voorzieningen	Baten	20	46,2	-56,7%	25,5	35,8
6.3 Individuele voorzieningen	Lasten	868,4	899,7	-3,5%	899,2	900,0
6.4 Diversiteit	Baten	0	0,1	-100,0%	0	-
6.4 Diversiteit	Lasten	10,5	10,2	2,9%	10,2	10,8
7.1 Inkomensregelingen	Baten	663,8	725,2	-8,5%	697,8	736,9
7.1 Inkomensregelingen	Lasten	741	760,5	-2,6%	773,7	803,1
7.2 Werk, Participatie, Inburgering	Baten	25,2	29,4	-14,3%	38,2	40,7
7.2 Werk, Participatie, Inburgering	Lasten	256,5	254,4	0,8%	275,7	281,1
7.3 Armoede en Schuldhulpverlening	Baten	17,3	53,6	-67,7%	22,6	22,7
7.3 Armoede en Schuldhulpverlening	Lasten	145,4	188,5	-22,9%	153,3	165,8
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden*	Baten	0	115	-100,0%	3,1	83,6
7.4 Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden*	Lasten	0	83,8	-100,0%	6,2	102,4
8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	Baten	3	3,4	-11,8%	3,4	3,4
8.1 Brandweer en Crisisbeheersing	Lasten	96,6	97,5	-0,9%	99,8	100,1

Programmaonderdeel	Baten/ Lasten	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Verschil raming (B24) t.o.v. realisatie (JR24) (% van JR24)	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025
8.2 Openbare Orde en Veiligheid	Baten	26,7	35	-23,7%	33	31,4
8.2 Openbare Orde en Veiligheid	Lasten	193,4	199,2	-2,9%	207,4	217,4
A.1 Lokale heffingen	Baten	907,3	973,9	-6,8%	1076,5	1.076,7
A.1 Lokale heffingen	Lasten	34,6	33,4	3,6%	35,6	38,5
A.2 Gemeentefonds	Baten	2959,5	3013,7	-1,8%	3080,9	3.117,9
A.2 Gemeentefonds	Lasten	0	0	0	0	-
A.3 Treasury en Deelnemingen	Baten	84,9	99,2	-14,4%	91,8	96,7
A.3 Treasury en Deelnemingen	Lasten	47,3	85,3	-44,5%	66,6	60,2
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	Baten	0	12,3	-100,0%	9,5	9,5
A.4 Overige eigen middelen en onvoorzien	Lasten	36,3	18,7	94,1%	9,8	-6,9
B.1 Dienstverlening	Baten	43,7	50	-12,6%	48,7	50,4
B.1 Dienstverlening	Lasten	90,8	93,1	-2,5%	90,5	101,8
B.2 Horizontaal thema Digitale stad en overheid	Baten	0,6	2,9	-79,3%	0,5	0,5
B.2 Horizontaal thema Digitale stad en overheid	Lasten	35,3	54,5	-35,2%	42,8	43,4
B.3 Horizontaal thema Democratisering	Baten	0	0	0	0	-
B.3 Horizontaal thema Democratisering	Lasten	10,4	17,6	-40,9%	20,1	21,2
B.4 Bestuur	Baten	0,6	0,5	20,0%	0,6	0,6

Programmaonderdeel	Baten/ Lasten	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Verschil raming (B24) t.o.v. realisatie (JR24) (% van JR24)	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025
B.4 Bestuur	Lasten	34,1	39	-12,6%	35,9	35,7
B.5 Overhead	Baten	11,1	11,7	-5,1%	12,1	15,1
B.5 Overhead	Lasten	630,7	726,3	-13,2%	659,9	569,1
B.6 Facilitair werken in de fysieke leefomgeving	Baten	0,5	1,1	-54,5%	0,5	0,5
B.6 Facilitair werken in de fysieke leefomgeving	Lasten	-3,5	14,2	-124,6%	3,4	8,4

Bron: Gemeente Amsterdam, Begroting 2024, Jaarrekening 2024, Begroting 2025 en Voorjaarsnota 2025, bewerking Rekenkamer Amsterdam-Zaandijk.

Bijlage B3. Lessen uit eerder onderzoek naar bezuinigingen

In ons onderzoek naar de [financiële positie van Amsterdam \(2020\)](#) hebben we een reeks aandachtspunten bij bezuinigingen op een rij gezet.¹ Deze aandachtspunten waren gebaseerd op inzichten die we in eerder onderzoek hebben opgedaan bij bezuinigingen en andere maatregelen om financiële ruimte vrij te spelen.

1. **Bezuinigen op taken.** Door minder activiteiten of taken uit te voeren, kan een gemeente structureel bezuinigen. Hoewel wel dit vaak pijnlijke keuzes vergt (en ook afhankelijk is van de keuzeruimte die een gemeente gegeven, bijvoorbeeld, wettelijke verplichtingen heeft) lijken dit soort bezuinigingen redelijk uitvoerbaar. Immers, een gemeente heeft, na de gemaakte keuze om een activiteit of taak te stoppen, ook de bijbehorende kosten niet meer. Een belangrijke voorwaarde is dat wel zicht is op de verwachte maatschappelijke (neven)effecten. Want als deze effecten achteraf groter uitpakken dan bedoeld of niet acceptabel zijn, dan ontstaat al snel maatschappelijke of politieke druk om de bezuiniging ongedaan te maken.
2. **Efficiënter werken.** Naast het stoppen of verminderen van gemeentelijke taken en activiteiten kan er ook worden bezuinigd door meer efficiënt te werken. Het voordeel hiervan is dat er geen pijnlijke keuzes hoeven te worden gemaakt, het voorzieningenniveau niet wordt aangetast en er geen neveneffecten optreden. In het verleden zijn dit echter nogal eens problematische bezuinigingen geweest, omdat ze niet goed onderbouwd of doordacht waren. In het bijzonder is in het verleden getracht grote bezuinigingen te realiseren door te besparen op inkopen. Echter, de meeste inkopen hebben betrekking op investeringen en hebben daardoor (evenals de besparingen daarop) slechts een beperkt effect op de financiële ruimte in de begroting.
3. **Weglekken van bezuinigingen.** Bezuinigen op taken of door efficiënter werken levert soms ook minder op door de financiële en organisatorische structuur van de gemeente. Het kan namelijk zo zijn dat met het stoppen of verminderen van kosten van een taak ook inkomsten wegvallen. Bijvoorbeeld doordat een deel van de kosten in rekening kon worden gebracht bij de begunstigen van de activiteit of taak. Ook kan het zo zijn dat de activiteit of taak (deels) wordt gefinancierd met geormerkte steun van andere overheden of organisaties. Het kan ook komen door de financiële structuur van de gemeente met interne transacties en doorbelastingen (zoals van overhead). Dit effect wordt ook het 'weglekken' van bezuinigingen genoemd. Bij goed doordachte bezuinigingen is rekening gehouden met mogelijke weglek.
4. **Administratieve wijzigingen.** Een variant op een bezuiniging door meer efficiënt te werken is het doorvoeren van een administratieve wijziging. Het gaat dan om het aanpassen van werkwijzen of aannames in het begrotingsproces. Een aanpassing hiervan kan soms financiële ruimte in de begroting opleveren. Maar dit soort bezuinigingen zijn niet zelden complex en moeilijk te doorgronden. Tegelijkertijd kunnen ze ook allerlei (onbedoelde) reële effecten hebben. Zo kan het verlengen van afschrijvingstermijnen financiële ruimte opleveren, maar dan moet de verwachte levensduur wel realistisch zijn ingeschat. Anders wordt de gemeente later geconfronteerd met hogere onderhoudslasten of achterstallig onderhoud. Het is daarom belangrijk dat de reële (financiële) neveneffecten van dit soort bezuinigingen goed in beeld zijn.
5. **Verhogen van belastingen.** Naast het bezuinigen op kosten, kan een gemeente een structurele tegenvaller ook opvangen door de inkomsten structureel te verhogen. Het meest voor de hand liggende instrument daarvoor is het verhogen van de gemeentelijke belastingen. Net als bij het bezuinigen door taken of activiteiten te stoppen is dit al snel een pijnlijk besluit. Maar daar stopt de gelijkenis niet. Want ook bij belastingverhogingen is het denkbaar dat er neveneffecten optreden waardoor de uiteindelijke opbrengst lager uitvalt dan verwacht. Zo is het voorstelbaar dat bij hogere belastingen het aantal wanbetalers toeneemt. Dat kan aanleiding geven het kwijscheldingsbeleid te verruimen of er ontstaat dan druk op andere (sociale) voorzieningen, zoals schuldhulpverlening.

Eindnoten

¹ Rekenkamer Amsterdam-Zaansstad, *Zicht op de financiële positie (Amsterdam)*, 10 november 2020.